

MARGREET VAN BRINK PIONIER VAN RUSSISCH OP SCHOOL

Russisch op school begon in 1971 als experiment, nu bijna veertig jaar geleden. Margreet van Brink was een van de eerste docenten. Russisch is nu een compleet vak, inclusief vernieuwende vakdidactiek.

In 1971 vroeg een conrector van de Alexander Hegius Scholengemeenschap in Deventer jou of je eventueel eens lessen Russisch zou kunnen geven. Hij wist dat je Russisch studeerde als hobby.

Ik gaf al sinds 1955 geschiedenis en Nederlands op die school, en omdat de Mammoetwet het mogelijk maakte Russisch te geven zijn we daarmee begonnen. Er was een landelijke Commissie Leerplan Russisch (CLR). Wij, en De Breul in Zeist, startten in 1971 met een tweede klas vwo, drie uur per week. Elk jaar kwam er weer een klas bij, en in 1976 deden de eerste leerlingen eindexamen vwo. Ik had aanvankelijk ook nog drie taakuren per

week, want Russisch was een experimenteel vak, net als Spaans en filosofie. Die uren had ik hard nodig, omdat wij met onderwijsmateriaal werkten dat nog in ontwikkeling was en wij moesten veel zelf uitvinden. Na een paar jaar begonnen we ook met Russisch op de havo. Het waren bevlogen jaren.

Vertel eens over de ontwikkeling van dat onderwijsmateriaal.

Er kwamen nog diverse dagscholen en ook avondscholen met Russisch bij. Iedereen stond voor dezelfde uitdaging. Dus organiseerde de CLR interlokale sectievergaderingen. Eens per twee weken kwamen we met alle docenten Russisch uit het land bijeen in Utrecht, onder voorzitterschap van Jan Pama. Samen met universitaire vakdidactici stelden we een leerplan op en ontwikkelden we onderwijsmateriaal. De samenwerking tussen theoretici en de mensen uit de praktijk was heel vruchtbaar. Het resultaat was een compleet leerplan, een compleet

pakket onderwijsmateriaal met lees-, luister- en spreekvaardigheidsmateriaal, een bloemlezing Russische literatuur en eindexamens. We waren innovatief en liepen qua vakdidactiek voorop.

Hoe wekte je de belangstelling voor Russisch?

Ik moest reclame maken voor mijn vak, dus organiseerde ik introductielessen in de brugklas en nodigde ik de ouders uit. In de tweede klas begonnen we écht. De afspraak was: als je begint met Russisch, dan blijf je het vak volgen totdat je een pakketkeuze moet maken. Zo leerde ik de leerlingen door en door kennen: er was immers maar één docent Russisch, één juf. Ook de ouders leerde ik goed kennen, want ik hield regelmatig ouderavonden. Sommige ouders waren zo enthousiast dat ze besloten zelf Russisch te gaan leren op de avondschool, en het tweede of derde kind uit een gezin kwam vaak ook bij mij in de klas. Dat was erg inspirerend.

Er waren toen weinig Russen in Nederland. Hoe kwamen je leerlingen dan toch in contact met de gesproken taal?

Het was inderdaad een zeldzaamheid als je een echte Rus tegenkwam. Dus we grepen elke kans aan. Zodra er Russische zwimmers, acteurs of dansers in Deventer waren, gingen we er meteen op af. De succesbeleving van een gesprekje was zó belangrijk voor de leerlingen. De Deventer IJclub (D.I.J.C.) organiseerde in 1973 de wereldkampioenschappen allround. De Russische schaatsers logeerden bij de schoolkinderen thuis, ook bij latere internationale wedstrijden, een zeldzaamheid in de Sovjetperiode. Dat was echt spannend. Mijn band met de leerlingen en hun ouders werd zo almaar hechter, heel bijzonder.

Niets was je te gek in die jaren?

Al vrij snel kwam de vraag van leerlingen en ook van ouders of het mogelijk was om op reis te gaan naar de Sovjet-Unie. Eerst dacht ik dat het onmogelijk was:

te duur. Ik maakte een kostenplaatje en een sociaal plan. Het lukte. Ik ben zeven keer met leerlingen uit klas 4 en 5 naar Leningrad en Moskou geweest. We sliepen in jeugdhotels, en Spoetnik regelde ondermeer een bezoek aan een school. We mochten daar kijken, volleybal met de leerlingen spelen, maar géén gesprek voeren, geen pen vrienden maken. We hadden de eerste keer dia's en dingen over Nederland meegenomen om over ons land te vertellen, maar dat werd niet toegestaan. Alles werd door de partij in de gaten gehouden. En toch was het fantastisch. Ik vroeg mijn leerlingen om de communistische leuzen op straat te lezen en over te schrijven en we gingen natuurlijk ook met de metro. Alles om de kinderen bloot te stellen aan de Russische taal en het leven in de Sovjet-Unie. Het was daar op straat in die tijd veiliger dan in Amsterdam! De kinderen waren heel gezellig en na afloop waardeerden ze de eigen school beter.

Je was ook actief voor Russisch buiten de school.

Je deed van alles voor het vak, je moest wel want we waren met weinig en het gaf ook energie. Zo ben ik vanaf 1973 lid geweest van de Cito-eindexamengroep. *Native speakers* controleerden alle teksten en vragen, en ik leerde zo veel bij over de Russische taal. Dat was geweldig. Ik heb ook vakdidactiek gegeven aan slavisten van de Groningse universiteit – de studenten kwamen bij mij in de klas hospiteren – en ik was de tweede voorzitter van de sectie Russisch van Levende Talen.

Op school vormde je een eenmanssectie. Wat waren de zaken waar je tegenaan liep?

Er waren geen directe collega's om mee samen te werken, dat was wel eens eenzaam. Natuurlijk overlegde ik wel met de andere talen docenten en gelukkig had ik steeds zeer motiverende contacten met vakgenoten in het land. Aanvankelijk zat

Russisch helemaal in de lift, maar het vak moest landelijk gezien toch concurreren met de andere moderne vreemde talen, zoals Frans. De leraren Frans waren bang voor de toekomst van hun vak, en erg vechtlustig. Duits was ook bezorgd. Nederlands en Engels zaten gebeiteld. Gelukkig ben ik ook vechtlustig en Russisch is mijn passie, maar ik stond er op school wel alleen voor. Bij iedere nieuwe rector dacht ik: o jee! Vooral in de jaren tachtig moest er bezuinigd worden. Er kwam een lijst met mogelijke bezuinigingen waar de Algemene Lerarenvergadering een beslissing over moest nemen. Ik schreef een uitgebreid document over de gang van zaken bij Russisch. Het mocht blijven. Ik leefde wel onder de voortdurende dreiging: hoelang nog? Wanneer komt er opnieuw een discussie over het voortbestaan van Russisch? Ik moest steeds weer voor mijn eigen belangen en die van het Russisch opkomen, bijvoorbeeld vechten voor een eigen lokaal en een goed rooster.

Hoe is het gegaan met het vak?

In 1987 ging ik in de VUT. Het vak bleef gelukkig bestaan: mijn opvolger was Eva den Hartog. Maar kort geleden is het vak na allerlei reorganisaties aan het Etty Hillesum Lyceum (zo heet de school nu) in Deventer definitief geschrapt. In 1996 organiseerden Eva en ik een groot feest: 25 jaar Russisch op de AHS. Er kwamen heel veel oud-leerlingen en uit de antwoorden op een uitvoerige enquête bleek dat velen meer met het vak hadden gedaan dan wij hadden gedacht. Er zijn nu veel meer contacten met Rusland, er zijn veel Russen buiten Rusland, ook in Nederland, en er zijn op onze scholen ook tweetalige leerlingen. Daarop inspelen is een nieuwe uitdaging. Ik ben ervan overtuigd dat we met al ons waardevolle lesmateriaal, met onze rijke ervaring met het vak Russisch en onze uitstekende docenten een belangrijke rol zullen blijven spelen in het talenonderwijs. GW ■